

2007-2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimų rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas

Galutinė vertinimo ataskaita

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ES struktūrinės paramos valdymo departamento Vertinimo skyrius

2011 m. balandžio 15 d.

 FINANSŲ MINISTERIJA

Turinys

Santrumpų sąrašas

1. Įvadas

2. Vertinimo metodika

- 2.1. Vertinimo objektas
- 2.2. Vertinimo tikslas ir uždaviniai
- 2.3. Vertinimo klausimai
- 2.4. Vertinimo metodai
- 2.5. Vertinimo prielaidos ir rizikos
- 2.6. Vertinimo etapai

3. Vertinimo rezultatai

- 3.1. Vertinimų apžvalga
- 3.2. Vertinimų rekomendacijų statistikos analizė
- 3.3. Vertinimų rekomendacijų kokybė
- 3.4. Vertinimų rekomendacijų įgyvendinimas
- 3.5. Identifikuota geroji ir blogoji praktika

4. Vertinimo išvados ir pasiūlymai

5. Literatūros sąrašas

Priedai

- 1. Įgyvendintų vertinimų sąrašas

Santrumpų sąrašas

AM	Aplinkos ministerija
BPD	Lietuvos 2004–2006 m. bendrasis programavimo dokumentas
IVPK	Informacinės visuomenės ir plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos
ES	Europos Sąjunga
FM	Finansų ministerija
LR	Lietuvos Respublika
SADM	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
SAM	Sveikatos apsaugos ministerija
ŠMM	Švietimo ir mokslo ministerija
ŪM	Ūkio ministerija
VKG	Vertinimo koordinavimo grupė
VRM	Vidaus reikalų ministerija
ŽŪM	Žemės ūkio ministerija
VI	Vadovaujančioji institucija
KI	Koordinuojančioji institucija
TI	Tarpinė institucija
VKG	Vertinimo koordinavimo grupė
VPVK	2007–2013 m. Veiksmų programų valdymo komitetas
SK	2007–2013 m. veiksmų programų Stebėsenos komitetas
EŽŪFKP	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
EŽF	Europos žuvininkystės fondas

1. Įvadas

ES Tarybos reglamento Nr. 1083/2006 (toliau – reglamentas) 47 straipsnio 1 punkte nustatyta, jog vertinimais siekiama pagerinti fondų skiriamos paramos kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą bei veiksmų programų strategiją ir įgyvendinimą, atsižvelgiant į konkrečias struktūrines problemas, su kuriomis susiduria atitinkamos valstybės narės. Esminė šio tikslo įgyvendinimo prielaida yra naudingos vertinimų rekomendacijos ir tinkamas jų įgyvendinimas.

Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklių, patvirtintų 2008 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 1225, 90 punkte įtvirtinta Koordinuojančiosios institucijos pareiga analizuoti informaciją apie vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą ir teikti ją Vadovaujančiajai institucijai bei Stebėsenos komitetui.

2007-2013 m. veiksmų programų vertinimo rezultatyvumui matuoti yra nustatytas rezultato rodiklis – priimta įgyvendinti ne mažiau nei 70 proc. vertinimo rekomendacijų. Tačiau šis rodiklis neparodo vertinimo poveikio, t. y. kiek priimtų vertinimo rekomendacijų yra įgyvendinta ir kas dėl to pagerėjo ar pasikeitė.

Atsižvelgiant į išvardintas priežastis buvo inicijuotas ir atliktas 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas, kuris suteikia informacijos apie faktinį vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą, padeda identifikuoti jų įgyvendinimo problemas, išskiria gerąją praktiką bei pamokas, pateikia vertinimo išvadas ir pasiūlymus.

„2007-2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas“ įtrauktas į 2011 m. ES struktūrinės paramos vertinimo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-12-15 įsakymu Nr. 1K-383. Vertinimą atliko Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ES struktūrinės paramos valdymo departamento¹ Vertinimo skyrius² (pagrindiniai ekspertai Vertinimo skyriaus vedėja Danutė Burakienė ir šio skyriaus vyriausiasis specialistas Ignas Paukštys).

¹ Vertinimo laikotarpiu keitėsi departamento pavadinimas: iki 2011-04-01 – ES sanglaudos politikos ir struktūrinės paramos koordinavimo departamentas.

² ES Tarybos reglamente Nr. 1083/2006 47 straipsnio 3 punkte įtvirtinta nuostata, kad vertinimus atlieka vidaus arba nepriklausomi ekspertai arba įstaigos funkcinio požiūri nepriklausomi nuo tvirtinančios ir audito institucijų. Finansų ministerijos ES sanglaudos politikos ir struktūrinės paramos koordinavimo departamento Vertinimo skyrius atitinka nepriklausomumo principą.

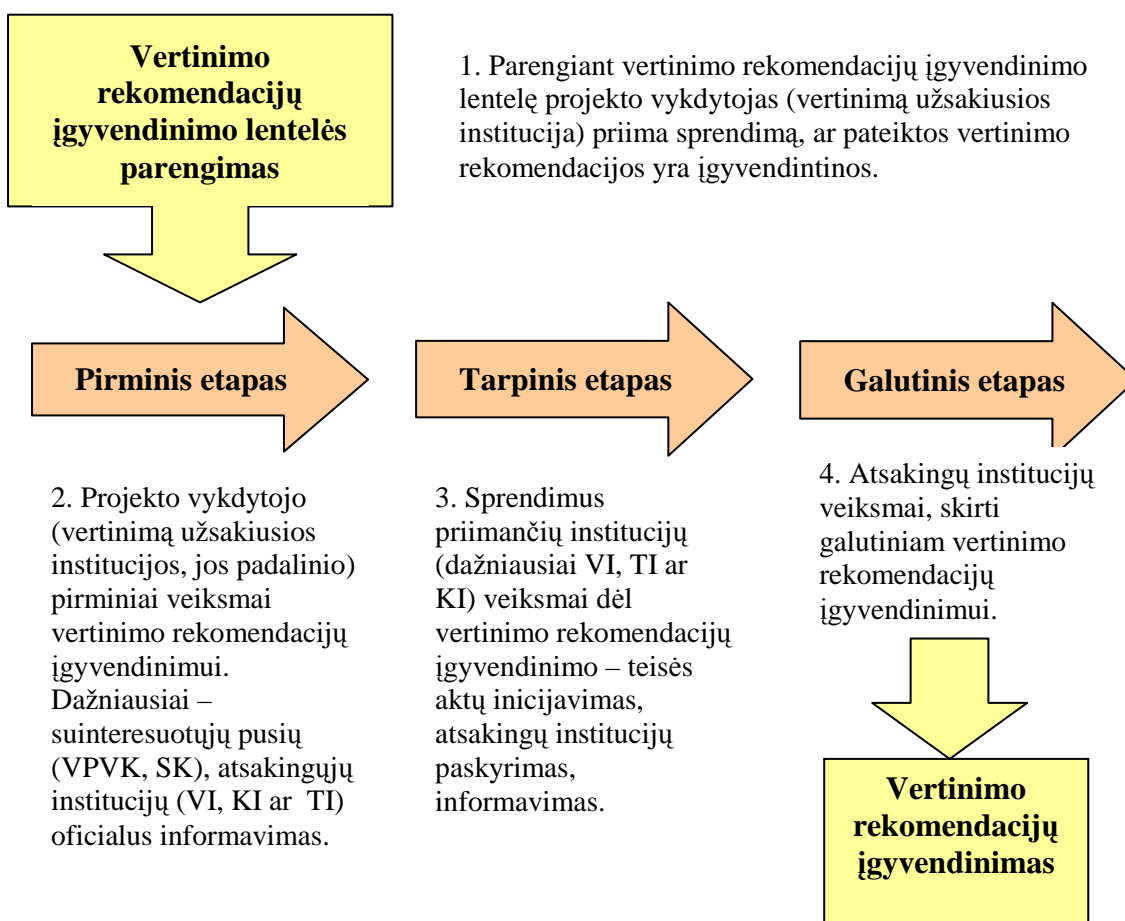
2. Vertinimo metodika

2.1. Vertinimo objektas.

Šio vertinimo objektas yra visi ES struktūrinės paramos vertinimai (toliau – vertinimai), įtraukti į 2008, 2009, ir 2010 m. ES struktūrinės paramos vertinimo planus ir pabaigti **iki 2011 m. sausio 1 d.** (1 priedas), išskyrus vertinimo galimybių stiprinimo projektus. Šio vertinimo metu analizuojama 1 priede nurodytų vertinimų rekomendacijų kokybė ir jų įgyvendinimas. **Vertinimo rekomendacija** – vertinimo ataskaitos rekomendacijų dalyje pateikiamas siūlymas, kaip pagerinti ES struktūrinės paramos kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, patobulinti veiksmų programos (-ų) strategiją ir įgyvendinimą.³

Atlikus pirminę vertinimų rekomendacijų apžvalgą, nustatėme, kad daugelis rekomendacijų, ypač horizontalių ir kompleksinių vertinimų, įgyvendinamos etapais, jų įgyvendinime dalyvauja ne viena institucija (1 pav.).

1 pav. Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo procesas

Šaltinis: parengta autorių

Dažniausiai tokių vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas vyksta trimis etapais:

- 1) pirminiame (parengiamajame) etape projekto vykdytojas (vertinimą užsakiusios institucijos padalinys) aptaria rekomendacijų įgyvendinimą su atsakingomis institucijomis ir

³ LR Finansų ministerija „Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovas“, Vilnius, 2008 m., 6 psl.

suinteresuotomis pusėmis, oficialiai jas informuoja apie vertinimo paslaugų teikėjo suformuluotas ir pateiktas vertinimo rekomendacijas;

- 2) tarpiniame etape sprendimus priimančios institucijos (dažniausiai vadovaujančioji (VI), koordinuojančioji (KI) ar tarpinės institucijos (TI)) imasi veiksmų, reikalingų rekomendacijai įgyvendinti (dažniausiai teisės aktų keitimas, metodinių dokumentų rengimas ir tikslinimas);
- 3) galutiniame etape paskirta atsakinga institucija imasi veiksmų galutiniam vertinimo rekomendacijos įgyvendinimui.

Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo atskaitos tašku laikomas Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės formos⁴ užpildymas ir patvirtinimas.

2.2. Vertinimo tikslas ir uždaviniai

Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo **vertinimo tikslas** – tobulinti vertinimo rezultatų panaudojimą siekiant padidinti vertinimo instrumento naudingumą ir pagerinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą.

Vertinimo tikslui įgyvendinti formuluojami keturi vertinimo **uždaviniai**:

1. Parengti vertinimų apžvalgą
2. Parengti vertinimo rekomendacijų statistiką;
3. Įvertinti pateiktų vertinimo rekomendacijų kokybę;
4. Įvertinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą;
5. Suformuluoti vertinimo išvadas ir rekomendacijas.

2.3. Vertinimo klausimai

Vertinimo klausimai pagal kiekvieną vertinimo uždavinį pateikti 1 lentelėje:

1 lentelė. Vertinimo uždaviniai ir vertinimo klausimai

Eil. Nr.	Uždavinys	Vertinimo klausimai
1.	Parengti vertinimų apžvalgą.	1.1. Kiek ir kokių vertinimų buvo atlikta (pagal pobūdį, pagal turinį, programavimo laikotarpį ir pan.)? 1.2. Kas vertinimus inicijavo, kas atliko ir kokia vertinimų apimtis? 1.3. Kokia vertinimų dinamika (pagal pobūdį, pagal institucijas, pagal apimtis ir pan.) ?
2.	Parengti vertinimo rekomendacijų statistiką.	2.1. Kiek ir iš kokių vertinimų pateikta vertinimo rekomendacijų? 2.2. Kokio tipo vertinimai pateikia daugiausiai/mažiausiai vertinimo rekomendacijų? 2.3. Kiek vertinimo rekomendacijų priimta įgyvendinti, priimta įgyvendinti iš dalies ir atsisakyta įgyvendinti? 2.4. Kiek ir kokio tipo vertinimo rekomendacijų pateikta? („daryk tai“, „žinok tai“). 2.5. Kokio tipo priemonių vertinimo rekomendacijoms įgyvendinti yra daugiausiai? (administracinės-techninės ir strateginės-

⁴ Forma patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. 1K-016.

⁵ Administracinės techninės vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemonės – tai tokios priemonės, kurios yra techninio, administracinio, metodinio, procedūrinio, organizacinio pobūdžio. Strateginės – investicinės priemonės – tai tokios vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemonės, kurių priėmimui reikalinga politinė valia ir kuri siejasi su strateginiais sprendimais ir / ar paramos investiciniais prioritetais.

		investicinės) ⁵ . 2.6. Kiek ir kokio lygio vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemonių pateikta? 2.7. Kokie yra vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo terminai?
3.	Įvertinti pateiktų vertinimo rekomendacijų kokybę;	3.1. Ar surinkti pakankami duomenys vertinimo rekomendacijoms pagrįsti? 3.2. Ar vertinimo rekomendacijos pagrįstos atlikta analize ir vertinimo metu nustatytais faktais? 3.3. Ar vertinimo rekomendacijos ir jų priemonės sprendžia vertinimo metu nustatytas problemas, identifikuotas rizikas? 3.4. Ar aiškios vertinimo rekomendacijos? 3.5. Ar aiškios vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemonės? 3.6. Ar vertinimo rekomendacijos struktūruotos? 3.7. Ar tinkamai nustatytos už vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą atsakingos institucijos? 3.8. Ar vertinimo rekomendacijos naudingos ? 3.9. Ar vertinimo rekomendacijos savalaikės? 3.10. Ar atlikta vertinimo rekomendacijų kokybės kontrolė? 3.11. Kaip buvo svarstomos vertinimo rekomendacijos ir formuluojamos rekomendacijų įgyvendinimo priemonės, kaip priimami sprendimai dėl vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo?
4.	Įvertinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą;	4.1. Kokių veiksmų imtasi siekiant įgyvendinti vertinimo rekomendacijas? 4.2. Kiek proc. vertinimo rekomendacijų yra įgyvendinta? Kiek įgyvendinta iš dalies? Kiek neįgyvendinta? 4.3. Kokios vertinimo rekomendacijos įgyvendinamos geriausiai / blogiausiai? 4.4. Kaip atliekama vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo kontrolė? 4.5. Kokios pagrindinės bendros priežastys lemia vertinimo rekomendacijų neįgyvendinimą? 4.6. Kokios vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo tobulinimo kryptys? 4.7. Kokia yra geroji vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo praktika?
5.	Suformuluoti vertinimo išvadas ir pasiūlymus.	5.1. Kokios esminės prielaidos lemia vertinimo rekomendacijų (ne)įgyvendinimą? 5.2. Kaip padidinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinamumą? 5.3. Koks vertinimo poveikis ES struktūrinių fondų panaudojimui? 5.4. Kokias pamokas galima išskirti ateičiai?

Šaltinis: parengta pagal vertinimo poreikio paraišką

2.4. Vertinimo metodai

Vertinimo duomenims surinkti ir vertinimo išvadoms bei pasiūlymams pagrįsti buvo taikyti keli metodai: turimos informacijos kiekybinė ir kokybinė analizė, atsakingų institucijų elektroninė apklausa, *Focus* grupės diskusija, vertinimo ekspertų grupės pasitarimai. Tokia metodologija buvo siekiama užtikrinti duomenų patikimumą bei kokybę ir sudaryti prielaidas pagrįstų ir praktiškai naudingų vertinimo rezultatų gavimui.

Šio vertinimo metu buvo išanalizuotos visos už vertinimo projektų įgyvendinimą atsakingų institucijų užpildytos ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės⁶, pateiktos iki

⁶ 2009 m. sausio 27 d. finansų ministro įsakymas Nr. 1K-016 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo poreikio paraiškos, Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės ir Pasiūlymų dėl metinio Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano keitimo formų patvirtinimo“.

2011 sausio 1 d. (iš viso 18 lentelių⁷), kiti aktualūs antriniai informacijos šaltiniai (VKG posėdžių protokolai, įvairių susitikimų/diskusijų protokolai ir kt.).

Atsakingų institucijų elektroninei apklausai atlikti buvo parengtas klausimynas, kuris suskirstytas į dvi dalis: rekomendacijų kokybės ir įgyvendinimo vertinimo klausimai. Dalis vertinimo klausimų buvo daugiau administracinio pobūdžio, tikrinantys ar yra nustatytos pakankamos procedūrinės priemonės vertinimo rekomendacijų kokybei ir įgyvendinimui užtikrinti, kita dalis klausimų buvo susijusi su vertinimo turiniu. Į pateiktą klausimyną buvo gauti atsakymai iš visų vertinimo projektų vykdytojų, taip pat keletas atsakymų buvo gauta iš ministerijų, kurios tiesiogiai nebuvo atsakingos už vertinimus. Vertinimų rekomendacijų faktinis įgyvendinimas buvo analizuojamas pagal tris etapus (pirminis etapas, tarpinis etapas, galutinis etapas), priklausomai nuo priemonių, kurių buvo imtasi vertinimų rekomendacijų įgyvendinimui.

Atlikus pirminę vertinimų rekomendacijų analizę buvo organizuota *Focus* grupės diskusija, kurios dalyviai buvo Vadovaujančiosios ir Koordinuojančiosios institucijų atstovai. Jiems buvo iš anksto parengti klausimai diskusijai ir klausimynas. Šios diskusijos metu buvo patikslintos nuostatos dėl rekomendacijų įgyvendinimo, aptartos neįgyvendinimo priežastys bei rekomendacijų įgyvendinimo tobulinimo priemonės.

Nustatant gerąją/blogąją praktiką buvo analizuojamos vertinimo projektų vykdytojų anketos, vertinimų rekomendacijų įgyvendinimo lentelės (priemonių detalumas, aiškumas) bei faktinis priimtinių vertinimų rekomendacijų įgyvendinimas.

Vertinimo išvadų ir pasiūlymų dalyje apibendrinome vertinimo rezultatus ir suformulavome pasiūlymus, kuriuos aptarę su Vertinimo koordinavimo grupe (VKG), teiksime departamento vadovybei ir jai pritarus, imsime jų įgyvendinimo.

2.5. Vertinimo prielaidos ir rizikos

Išskirtinos keturios pagrindinės vertinimo prielaidos ir su jomis susijusios rizikos, kurių valdymas lemia sėkmingą 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo vertinimo atlikimą:

- Efektyvi komunikacija tarp vertinimo komandos ir suinteresuotųjų pusių;
- Duomenų prieinamumas, pakankamumas ir kokybė;
- Vertinimo objektyvumas ir nešališkumas;
- Metodologijos pagrįstumas ir tinkamumas;

2.6. Vertinimo etapai

Vertinimo procesas apėmė 5 etapus:

Parengiamojo etapo metu pasiekti šie rezultatai:

1. Sudarytas antrinių šaltinių sąrašas;
2. Sudaryti apklausos ir Focus grupės dalyvių sąrašai;
3. Parengta vertinimų suvestinė;
4. Parengta vertinimo rekomendacijų lentelių suvestinė;
5. Parengtas ir ištestuotas klausimynas elektroninei apklausai.

Duomenų rinkimo etapo metu pasiekti šie rezultatai:

1. Surinkti vertinimų duomenys;
2. Surinkti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelių duomenys;
3. Atlikta elektroninė apklausa;

⁷ Atlikus Kokybinį ir kiekybinį pasiektų Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento tikslų ir uždavinių vertinimą, ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelė nebuvo užpildyta, kadangi nebuvo gauta rekomendacijų.

4. Suorganizuota Focus grupės diskusija.

Duomenų analizės etapo metu pasiekti šie rezultatai:

1. Atlikta vertinimų duomenų analizė
2. Atlikta vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelių duomenų analizė
3. Atlikta elektroninės apklausos duomenų analizė;
4. Atlikta Focus grupės duomenų analizė.

Išvadų ir rekomendacijų formulavimo etapo metu pasiekti šie rezultatai:

1. Parengtas vertinimo ataskaitos projektas;
2. Suformuluotos išvados ir pasiūlymai;
3. Vertinimo ataskaitos projektas aptartas su VKG.

Baigiamąjį etapo metu pasiekti šie rezultatai:

1. Parengta galutinė vertinimo ataskaita;
2. Vertinimo rezultatai paskelbti interneto puslapyje.
3. Pateikta informacija apie vertinimą Stebėsenos komitetui.

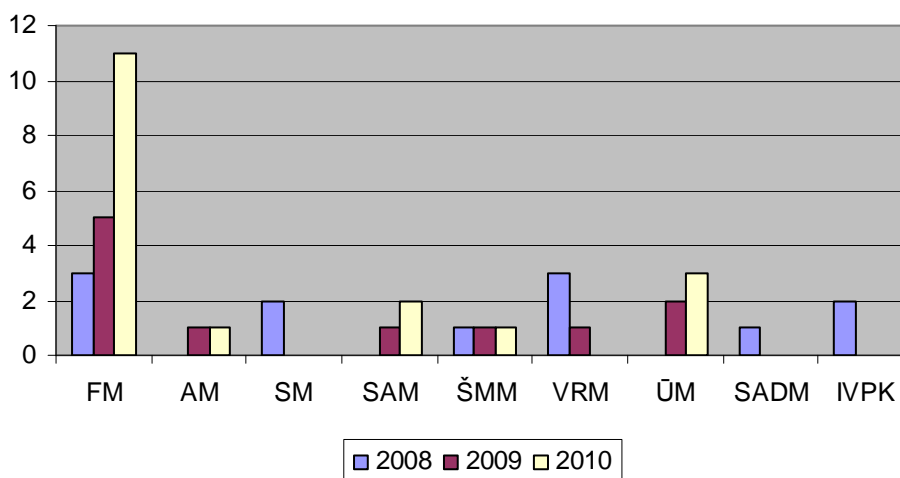
3. Vertinimo rezultatai

Vertinimo rezultatai pateikiami eilės tvarka atsakant į iškeltus vertinimo uždavinius: 1) parengti vertinimų apžvalga; 2) parengti vertinimų rekomendacijų statistiką; 3) įvertinti pateiktų vertinimų rekomendacijų kokybę; 3) įvertinti vertinimų rekomendacijų įgyvendinimą; 4) suformuluoti vertinimo išvadas ir pasiūlymus.

3.1. Vertinimų apžvalga

Pagal 2008, 2009 ir 2010 m. ES struktūrinės paramos vertinimo planus buvo suplanuotas 41 vertinimas. Pažymėtina, kad 2010 m. bendras suplanuotų vertinimų skaičius žymiai išaugo, lyginant su 2008 m. ir 2009 m., tačiau didžiąją jų dalį sudarė Finansų ministerijos vertinimai (žr. 1 pav.). Tarpinės institucijos nepasižymėjo aktyvumu.

1 pav. 2008-2010 m. vertinimo planų pasiskirstymas pagal institucijas

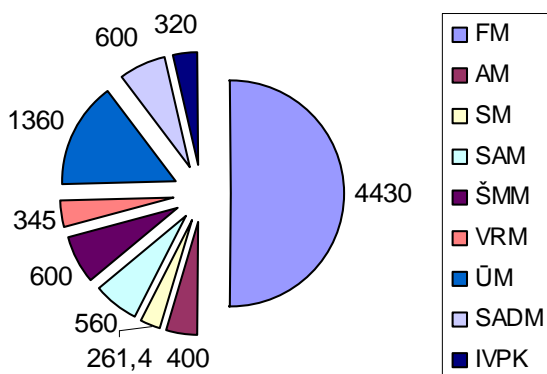

Iš viso 2008-2010 m. Finansų ministerija suplanavo 19 vertinimų, Ūkio ministerija - 5, Vidaus reikalų ministerija - 4, kitos ministerijos – po 1-3 vertinimus. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad kai kurios institucijos vertinimus organizuoja kasmet, pvz. Finansų ministerija, Švietimo ir mokslo

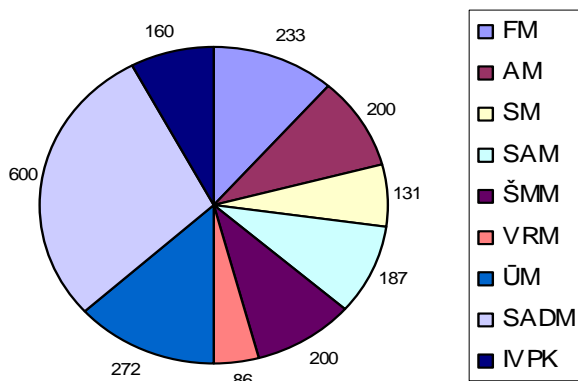
ministerija, o kai kurios ministerijos – tik atskirais metais, pvz. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2008), Susisiekimo ministerija (2008).

Pagal suplanuotus vertinimo projektų biudžetus (žr. 2 pav.) daugiausia lėšų 2008–2010 m. laikotarpiu tenka Finansų ministerijai (4,43 mln. Lt), antroje vietoje – Ūkio ministerijai (1,36 mln. Lt). Tačiau vienam vertinimo projektui daugiausia numatyta Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai (600 tūkst. litų), o mažiausiai – Vidaus reikalų ministerijai (vidutiniškai 86 tūkst. Lt). Vidutinė 2008-2010 m. suplanuotų vertinimų apimtis – apie 216 tūkst. Lt.

2 pav. Planuotos vertinimų lėšos 2008-2010m. (tūkst. Lt)

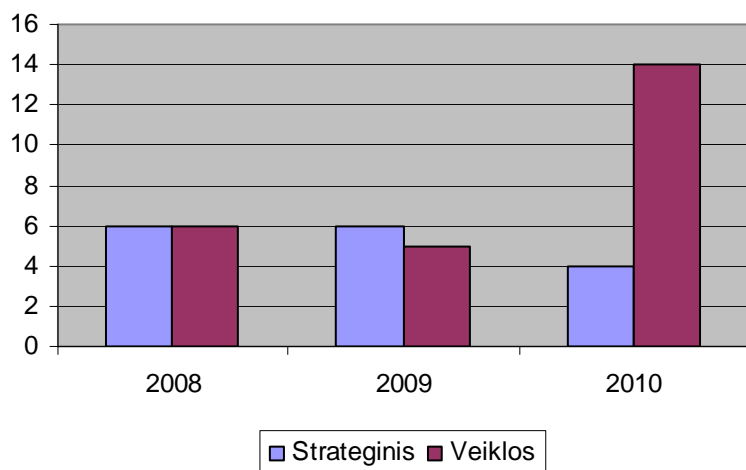

3 pav. Vidutiniškai vienam vertinimui skiriamos lėšos

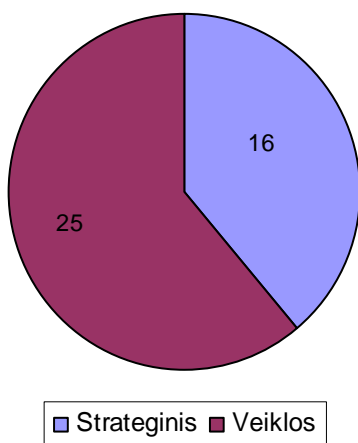

Iš viso per trejų metų laikotarpį suplanuoti 25 einamieji veiklos vertinimai ir 16 strateginių vertinimų. Tačiau jų dinamika kito priklausomai nuo ES struktūrinės paramos cikliškumo. 2008–2009 m. laikotarpiu santykinai didelis strateginių vertinimų skaičius sietinas su BPD ex-post tipo vertinimais. Galiausiai 2010 m. suplanuota 14 einamųjų veiklos vertinimų ir 4 strateginiai vertinimai. Ši tendencija atspindi išibėgėjusį 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos laikotarpio įgyvendinimą bei su tuo susijusį administracinio pobūdžio vertinimų poreikio išaugimą (žr. 4-5 pav.).

4 pav. Vertinimų pasiskirstymas pagal pobūdį

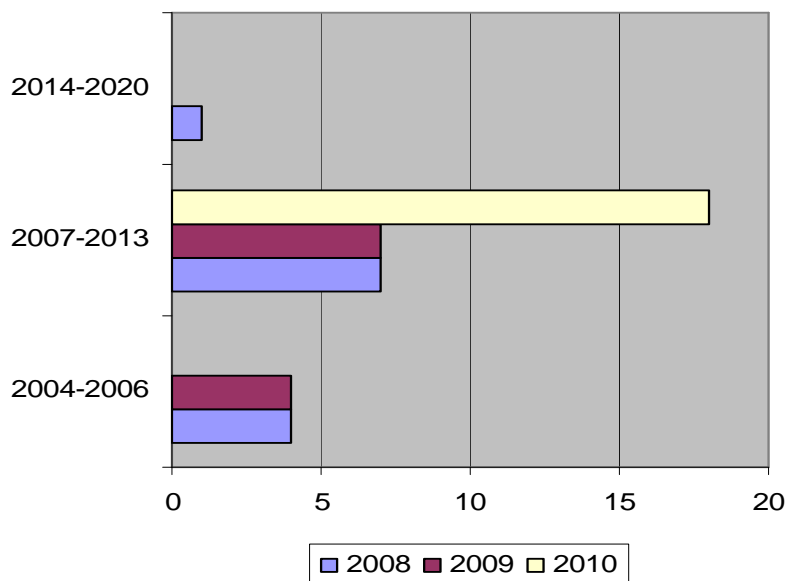
5 pav. Vertinimų pasiskirstymas pagal pobūdį

2008, 2009 ir 2010 m. ES struktūrinės paramos vertinimo planuose numatytų vertinimų nustatytas paskirstymas pagal vertinimo objekto laikotarpį: 1) 2004-2006 m. (BPD); 2) 2007-2013 m. (2007-2013 m. veiksmų programos) 3) 2014-2020 m. (pasirengimas ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui).

2008-2010 m. laikotarpiu daugiausia suplanuota vertinimų, skirtų 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiui (32 vertinimai), 2004-2006 m. BPD laikotarpiui buvo suplanuoti 8 vertinimai, ir 1 vertinimas skirtas pasirengimui 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui (žr. 6 pav.). Tačiau reikia pažymėti, kad šis paskirstymas yra gana sąlyginis, kadangi daugumoje vertinimo ataskaitų analizuojant vieną programavimo laikotarpį, jis lyginamas su kitu arba išvados ir rekomendacijos pateikiamos būsimam laikotarpiui.

6 pav. Vertinimų pasiskirstymas pagal vertinamą laikotarpį

Kadangi šio vertinimo objektas yra visi iki 2011 m. sausio 1 d. įgyvendinti vertinimai, žemiau pateikiama planuotų ir faktiškai įgyvendintų vertinimų bendra suvestinė.

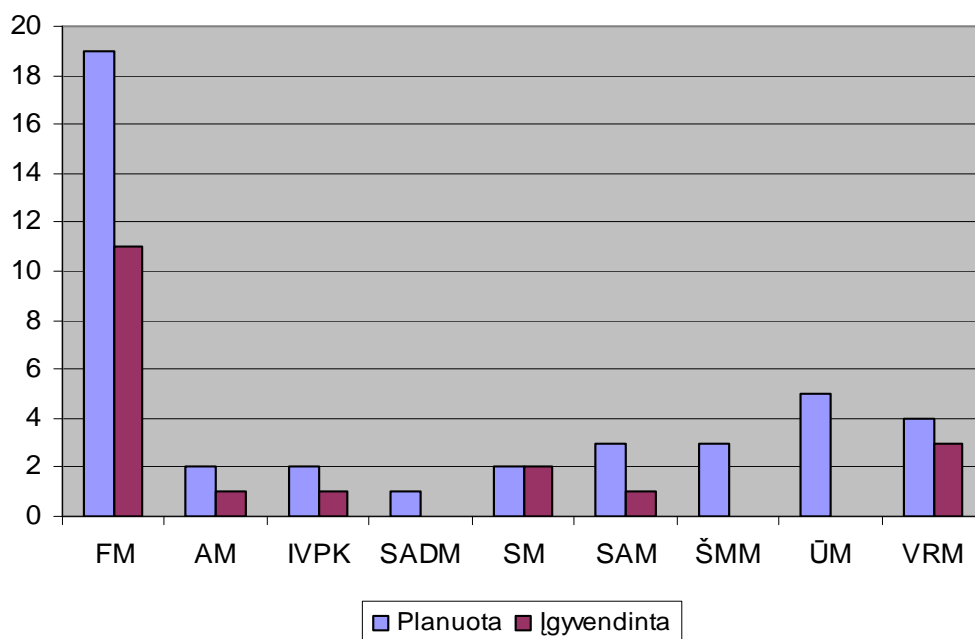
1 lentelė. 2008–2010 m. ES struktūrinės paramos vertinimo planuose numatytų ir įgyvendintų vertinimų suvestinė

Institucija	Planuota				Įgyvendinta*
	2008	2009	2010	Viso	Viso
FM	3	5	11	19	11
AM	0	1	1	2	1
IVPK	2	0	0	2	1
SADM	1	0	0	1	0
SM	2	0	0	2	2
SAM	0	1	2	3	1
ŠMM	1	1	1	3	0
ŪM	0	2	3	5	0
VRM	3	1	0	4	3
Viso:	12	11	18	41	19

* iki 2011 m. sausio 1 d.

Didžiąją dalį 2008-2010 m. įgyvendintų vertinimo projektų sudaro Finansų ministerijos atlikti vertinimai (11). Reikia atkreipti dėmesį, kad dėl įvairių priežasčių šio vertinimo nagrinėjamu laikotarpiu kai kurios institucijos, nors ir buvo suplanavusios, tačiau dar nebuvo baigusios nei vieno vertinimo (SADM, ŪM ir ŠMM). Kaip rodo Vertinimo koordinavimo grupės posėdžiuose pateikta informacija, dažniausiai vertinimų įgyvendinimas stringa dėl ilgų ir sudėtingų viešųjų pirkimų procedūrų, taip pat ne paskutinę vietą užima ir žmogiškųjų išteklių kaita bei didelis užimtumas. Taip pat paminėtina, jog kartais dėl politinių aplinkybių ar pasikeitus aktualumui institucijos atsisako konkrečių vertinimo projektų. Institucijų suplanuotų ir įgyvendintų vertinimų santykį aiškiai parodo 7 pav.:

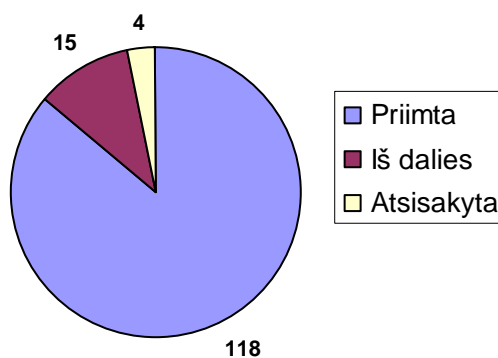
7 pav. 2008-2010 m. suplanuoti ir faktiškai įgyvendinti vertinimai

3.2. Vertinimo rekomendacijų statistikos analizė

Išanalizavus visų pabaigtų vertinimų rekomendacijų įgyvendinimo lenteles, buvo nustatyta, kad iš 19 vertinimų buvo gautos 137 vertinimo rekomendacijos. Iš jų 118 rekomendacijų projektų vykdytojai pripažino priimtinomis įgyvendinti, 15 – iš dalies priimtinomis, 4 - nepriimtinomis (žr. 8 pav.).

8 pav. Kiek vertinimo rekomendacijų priimta įgyvendinti, priimta įgyvendinti iš dalies, atsisakyta įgyvendinti?

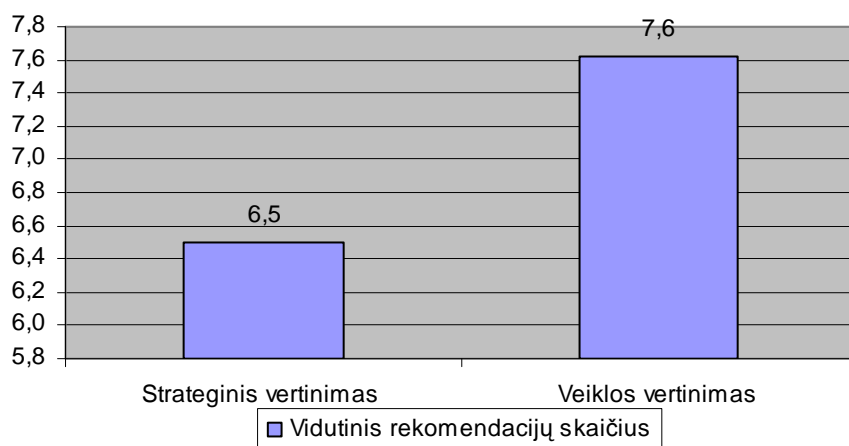

Reikėtų pažymėti, kad 2007-2013 m. veikslių programų techninės paramos prioritetų ES struktūrinės paramos vertinimo priemonėse numatytas rezultato rodiklis – 70 proc. priimtinių įgyvendinti rekomendacijų (gautų ir priimtų įgyvendinti rekomendacijų santykis), yra gerokai viršytas ir sudaro 86 proc., o kartu su priimtinomis iš dalies – net 97 proc.

Kaip parodė analizė, daugiausiai rekomendacijų pateikė einamieji veiklos vertinimai, iš viso tokio tipo vertinimai pateikė 98 rekomendacijas, tuo tarpu strateginiai vertinimai pateikė 40 rekomendacijų.

Nustatyta, kad vidutiniškai vienoje vertinimo ataskaitoje pateikiama apie 7 rekomendacijas, taip pat nustatyta, kad einamieji veiklos vertinimai dažnai pateikia daugiau vertinimo rekomendacijų nei strateginiai vertinimai (žr. 9 pav.).

9 pav. Vidutinis rekomendacijų skaičius, tenkantis vienam vertinimui

Lyginant su 2008 m. vertinimų rekomendacijų įvertinimo apklausos rezultatais⁸, galima būtų pažymėti, jog iš tuo metu nagrinėjamų 18 vertinimo projektų gautų vertinimo rekomendacijų vienoje vertinimo ataskaitoje, vidurkis buvo 28 rekomendacijos, tačiau statistiką gerokai iškreipė 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos laikotarpio ex-ante vertinimas, kuris pateikė 186 rekomendacijas. Atmetus maksimalias reikšmes, gaunamas vidurkis - 19 rekomendacijų vienoje vertinimo ataskaitoje. Toks didelis rekomendacijų kiekis gali būti aiškinamas tuo, kad 2008 m. nagrinėjamų vertinimų ataskaitų priėmimui ir rekomendacijų formulavimui buvo skiriamas mažesnis dėmesys negu nagrinėjamu laikotarpiu.

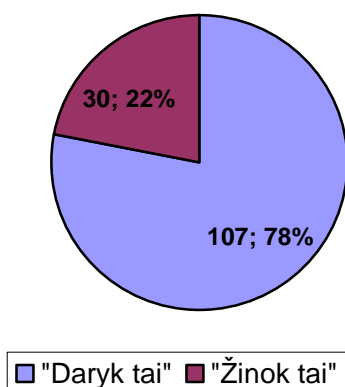
Pažymėtina, jog iš visų siūlomų vertinimo rekomendacijų 75 proc. yra susijusios su einamaisiais veiklos gerinimo klausimais (techninio pobūdžio, administraciniai, rodiklių, procedūrų, procesų, tvarkų, klausimai) ir 25 proc. – siūlomos strateginės priemonės, susijusios su viešųjų investicijų investiciniais prioritetais, jų efektyvumu, atsiskaitymu Europos Komisijai, strateginių dokumentų tobulinimu ir pan. Kaip buvo pažymėta Finansų ministerijos organizuotoje diskusijoje su socialiniais ekonominiais partneriais⁹, egzistuoja strateginių rekomendacijų vengimo rizika, nes jų įgyvendinimui būtina aukšto lygio pareigūnų politinė valia.

Taip pat pažymėtina, jog 78 proc. visų vertinimo rekomendacijų yra gana konkrečios, nurodančios, kokių veiksmų reikia imtis, t.y. „daryk tai“ pobūdžio, o likusioji dalis – 23 proc. yra „žinok tai“ pobūdžio, kas reiškia, jog vertinimo rekomendacijos suformuluotos kaip išmintingas patarimas kokiom sąlygom esant reikėtų daryti vienaip ar kitaip (žr. 10 pav.) .

⁸ Viešosios politikos ir vadybos institutas, „Priežiūros rodiklio dėl priimtų vertinimo rekomendacijų pradinės padėties apskaičiavimas. Apklausos rezultatai“, 2008 m.

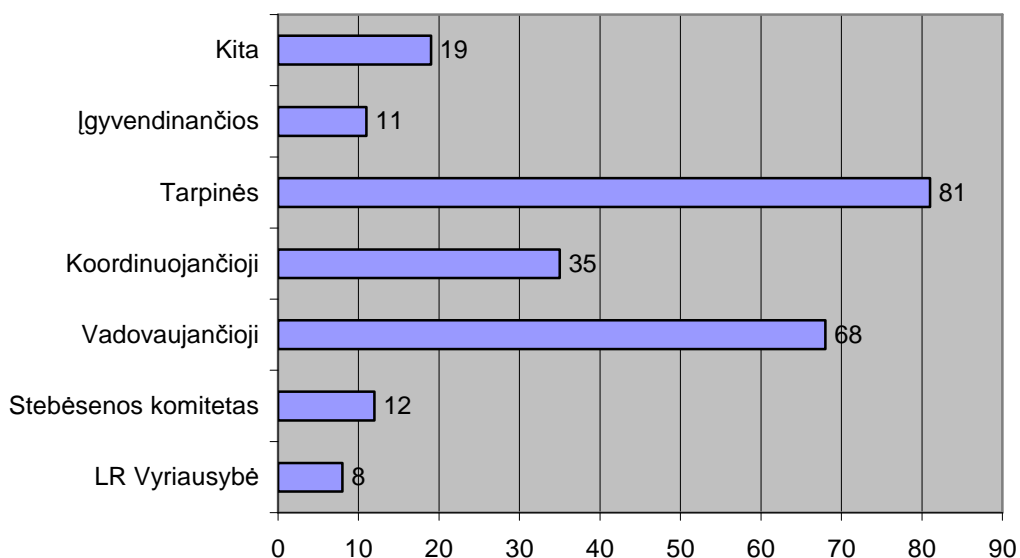
⁹ Finansų ministerijos 2010-10-12 organizuotos diskusijos „2009 m. suplanuotų ES struktūrinės paramos vertinimų rezultatai. Kaip įgyvendiname rekomendacijas?“ protokolas.

10 pav. Kiek ir kokio tipo vertinimo rekomendacijų pateikta? ("daryk tai", "žinok tai")

Lyginant su 2008 m. atlikto rekomendacijų vertinimo rezultatais¹⁰ galima būtų pažymėti, jog tuomet buvo išskirta 41,7 proc. rekomendacijų „daryk taip“ tipo, 8,3 proc. „žinok taip“ ir 50 proc. mišrios. ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijas analizuojant pagal atsakomybės kriterijų pažymėtina, jog daugiausiai vertinimo rekomendacijų yra skirta tarpinėms institucijoms (81 rekomendacija) ir vadovaujančiajai institucijai (68 rekomendacijos).

11 pav. Kiek ir kokio lygmens vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemonių pateikta? (pagal atsakomybės sritį)

Tačiau jeigu skaičiuoti visas vertinimo rekomendacijas pagal institucijas, tuomet didžiausia atsakomybė tenka Finansų ministerijai (iš viso 103 vertinimo rekomendacijos) (žr. 11 pav.).

3.3. Vertinimo rekomendacijų kokybė

¹⁰ Viešosios politikos ir vadybos institutas, „Priežiūros rodiklio dėl priimtų vertinimo rekomendacijų pradinės padėties apskaičiavimas. Apklauso rezultatai“, 2008 m.

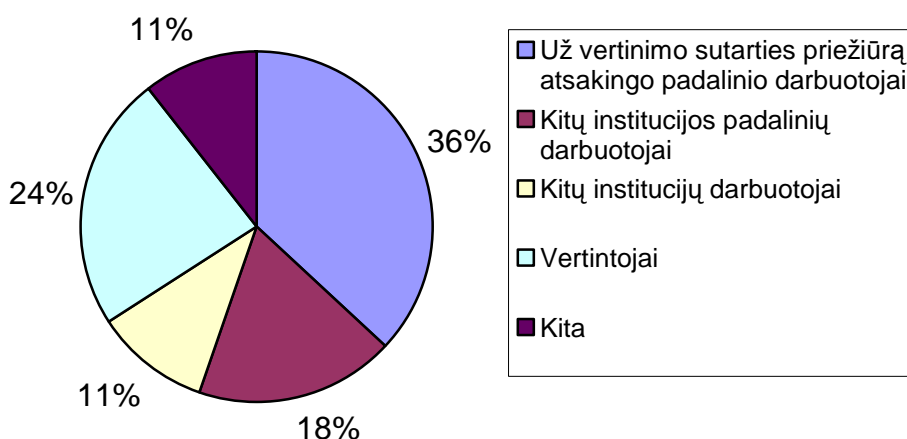
Vertinimo rekomendacijų kokybė buvo vertinama remiantis gautais apklausos rezultatais. Pirmiausia buvo išnagrinėti atsakymai į vertinimo klausimus, kurie buvo daugiau administracinio pobūdžio, leidžiantys įvertinti, ar yra pakankamos procedūrinės priemonės vertinimo rekomendacijų kokybei užtikrinti.

Vertinimo metu nustatyta, kad 74 proc. vertinimo ataskaitų yra priimamos priėmimo–perdavimo aktu, o 26 proc. - vertinimo priežiūros komisijos posėdžio protokolu. Reikia pažymėti, kad palyginus su 2008 m. atlikto rekomendacijų vertinimo rezultatais¹¹, galima išvelgti tendenciją, jog 2008–2010 m. įsitvirtino vertinimo ataskaitų priėmimas priėmimo-perdavimo aktu (padidėjimas nuo 68 proc. iki 74 proc.), be to, buvo visai atsisakyta ataskaitų priėmimo užsakovo raštu (2008 m. tokių buvo 21 proc.).

Pažymėtina, kad daugiau nei pusę (53 proc.) visų nagrinėtų atvejų buvo atliktas vertinimo rezultatų kokybės įvertinimas pagal iš anksto nustatytus vertinimo kokybės kriterijus ir formą. Tokią praktiką daugiausia taiko Finansų ministerija. Siekiant didinti vertinimo ataskaitų ir vertinimo rekomendacijų kokybę tikslinga ir kitoms institucijoms naudoti iš anksto nustatytas vertinimo rezultatų kokybės įvertinimo procedūras.

Taip pat buvo nustatyta, kad beveik visais atvejais (95 proc.) institucijose taikomas išankstinis vertinimo rekomendacijų svarstymas. Kaip rodo apklausos rezultatai, vertinimo rekomendacijų svarstyme dalyvauja platus suinteresuotų asmenų ratas (žr. 12 pav.). Toks svarstymas sudaro galimybę padidinti formuluojamų vertinimo rekomendacijų kokybę, aiškumą ir praktinį pritaikomumą.

12 pav. Kas dalyvavo svarstant vertinimo rekomendacijas?

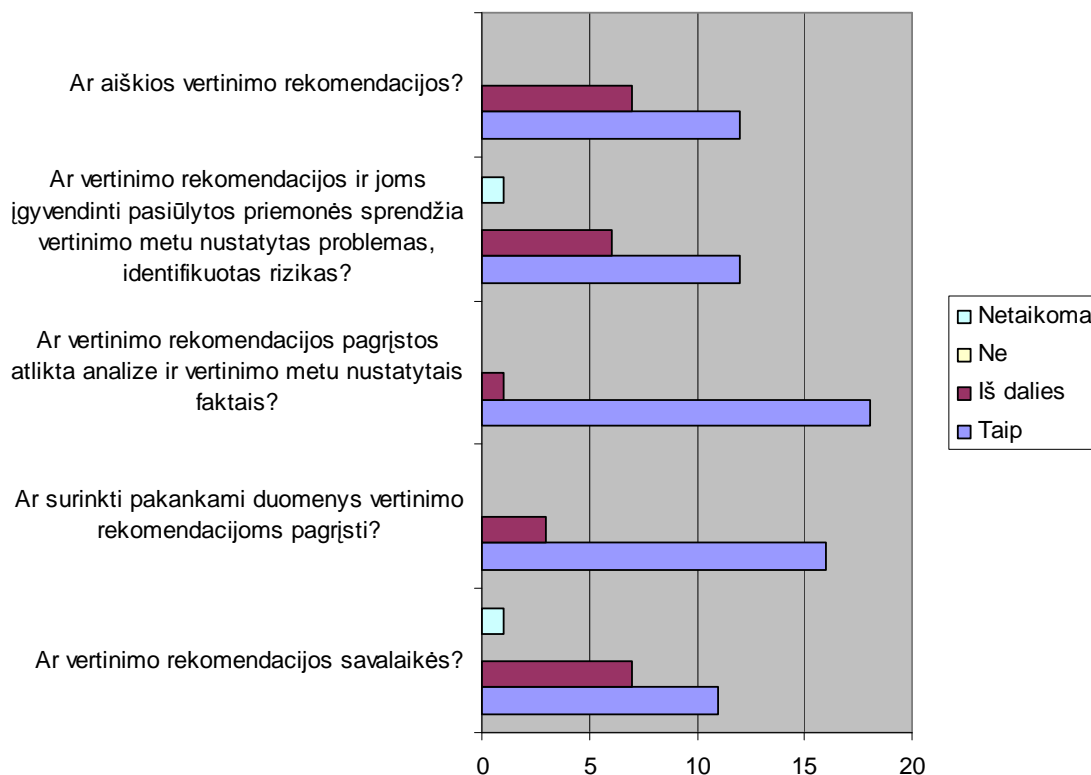
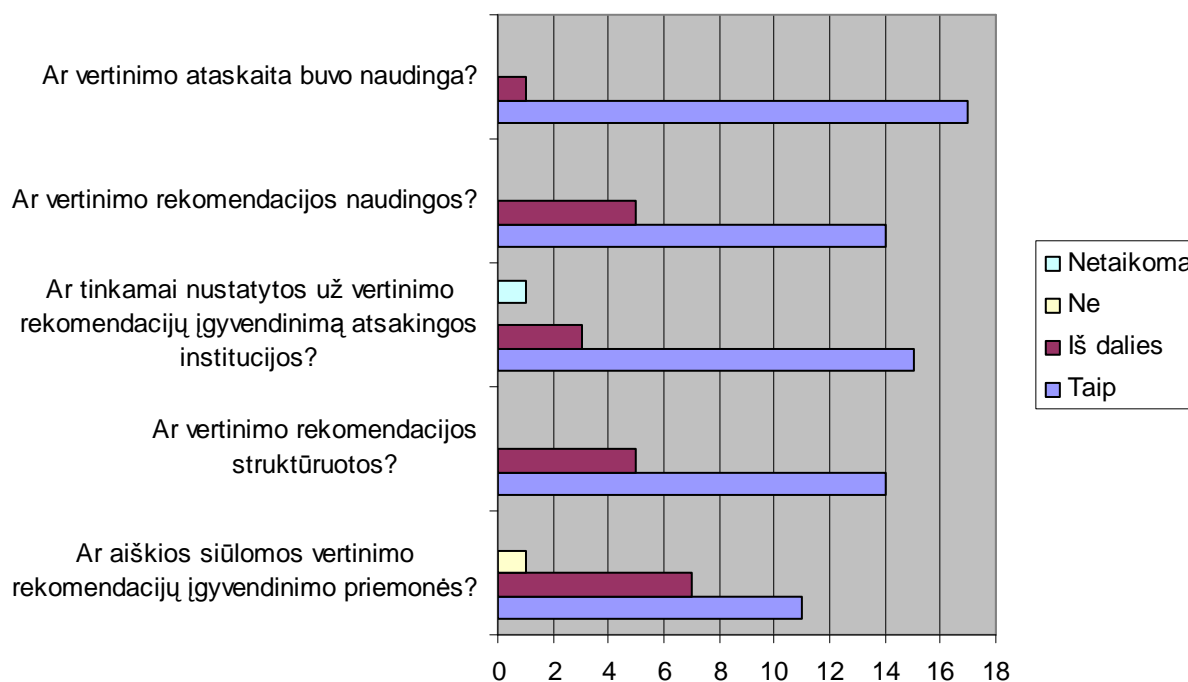

Pažymėtina, jog vertinimo rekomendacijų svarstyme dalyvaujantis aukščiausio lygio valstybės tarnautojas dažniausiai buvo įvardintas departamento direktorius ar jo pavaduotojas (55 proc.), tik vienu atveju buvo nurodytas aukštesnis pareigūnas – viceministras.

Nagrinėjant apklausos dalyvių atsakymus į klausimus, tiesiogiai susijusius su rekomendacijų kokybe, nustatyta, kad didžioji dalis apklaustųjų pripažįsta, jog vertinimo ataskaita ir rekomendacijos buvo naudingos, vertinimo rekomendacijos pagrįstos analize ir surinktais faktais. Tačiau vis dar išlieka vertinimo rekomendacijų aiškumo trūkumas ir savalaikiškumo problema, taip pat siūlomos vertinimo rekomendacijos tik iš dalies sprendžia vertinimo metu nustatytas problemas ir identifikuotą riziką (13 pav.).

¹¹ Viešosios politikos ir vadybos institutas, „Priežiūros rodiklio dėl vertinimo rekomendacijų pradinės padėties apskaičiavimas. Apklausos rezultatai“, 2008.

13 pav. Bendras vertinimo rekomendacijų kokybės įvertinimas

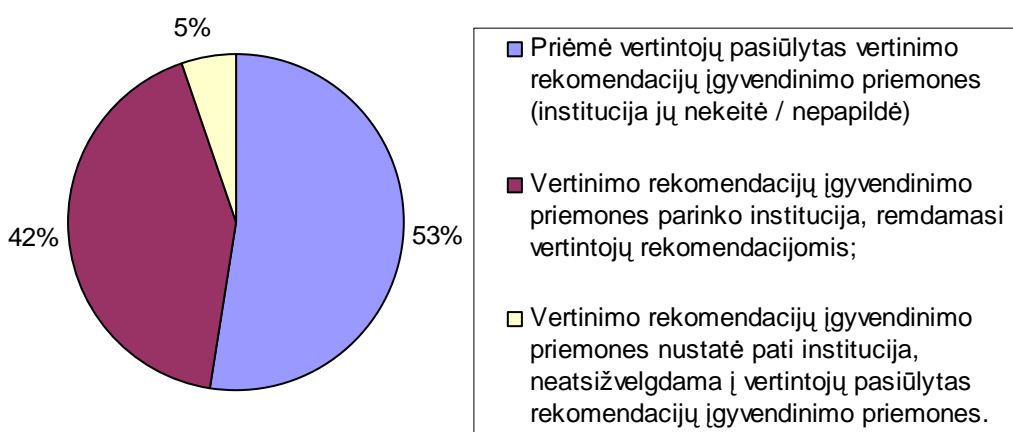
Kaip buvo pažymėta Focus grupės diskusijoje, rekomendacijos turėtų būti nuosaikesnės, skirtos tobulinimui, o ne visko pakeitimui iš pagrindų. Dažnai iš pirmo žvilgsnio geros/kokybiškas vertinimo rekomendacijas būna nepriimtinos, nes jų įgyvendinimas pareikalautų daugiau kaštų nei būtų naudos arba ženkliai padidintų darbo krūvį institucijoms.

3.4. Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas

Kaip jau buvo minėta šio vertinimo metodikos aprašyme, vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo atskaitos tašku laikomas Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės formos užpildymas ir patvirtinimas. Šią lentelę turi užpildyti atsakingos už vertinimus institucijos, atlikusios vertinimus ir priėmusios vertinimo ataskaitas¹². Šioje lentelėje turi būti nustatyti veiksmai, kurių bus imtasi rekomendacijoms įgyvendinti.

Kaip paaiškėjo analizės metu, dažniausiai už vertinimą atsakingos institucijos vertinimo rekomendacijoms įgyvendinti nustato vertintojų pasiūlytas vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemones, jų nepatikslingamos ir nepapildydamos (žr. 14 pav.). Atsižvelgiant į tai, kad ne visada paslaugų teikėjų pasiūlytos priemonės yra kokybiškos, galima teigti, kad nepakankamas dėmesys pasirenkant priemones vertinimo rekomendacijų įgyvendinimui neretai „užprogramuoja“ vertinimo rekomendacijų neįgyvendinimą.

14 pav. Kaip institucija nustatė vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemones?

Atlikę visų priimtinių rekomendacijų įgyvendinimo analizę galime konstatuoti, jog beveik visais atvejais (126 rekomendacijos iš 133) buvo imtasi pirminių veiksnių vertinimo rekomendacijų įgyvendinimui, dažniausiai t.y. organizuoti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemonių aptarimai ir pristatymai už vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą atsakingoms institucijoms. Vertinimo metu nustatyta, jog 34 proc. (46 rekomendacijos iš 133 rekomendacijų) visų priimtinių vertinimo rekomendacijų jau yra įgyvendinta.

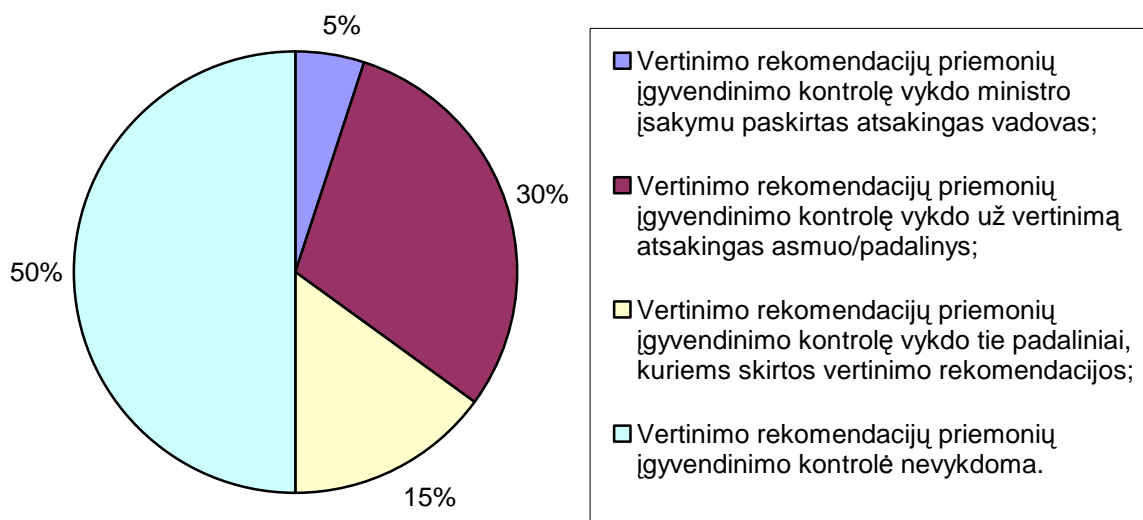
Vis dėlto, vertinimo metu nepavyko surinkti nuoseklios ir išsamios informacijos dėl tarpinių ir galutinių veiksnių, skirtų vertinimo rekomendacijų įgyvendinimui, nes tokia informacija nėra sistemingai fiksuojama ir kaupiama. Daugelis apklausos dalyvių negalėjo pateikti konkrečių faktų dėl vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo, ypač dėl tarpinių ir galutinių veiksnių.

Pažymėtina, jog net 50 proc. apklausos dalyvių nurodė, jog vertinimo rekomendacijų priemonių įgyvendinimo kontrolė nevykdoma, 30 proc. vertinimo rekomendacijų priemonių įgyvendinimo kontrolę vykdo už vertinimą atsakingas padalinys, 15 proc. apklausos dalyvių nurodė, jog vertinimo rekomendacijų priemonių įgyvendinimo kontrolę vykdo tie padaliniai, kuriems skirtos vertinimo rekomendacijos ir tik 5 proc. nurodė, jog vertinimo rekomendacijų priemonių įgyvendinimo kontrolę vykdo ministro įsakymu paskirtas atsakingas vadovas (žr. 15 pav.). Atviruose klausimuose apklausos

¹² Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklių, patvirtintų LR Vyriausybės 2008-11-12 nutarimu, 89 p.

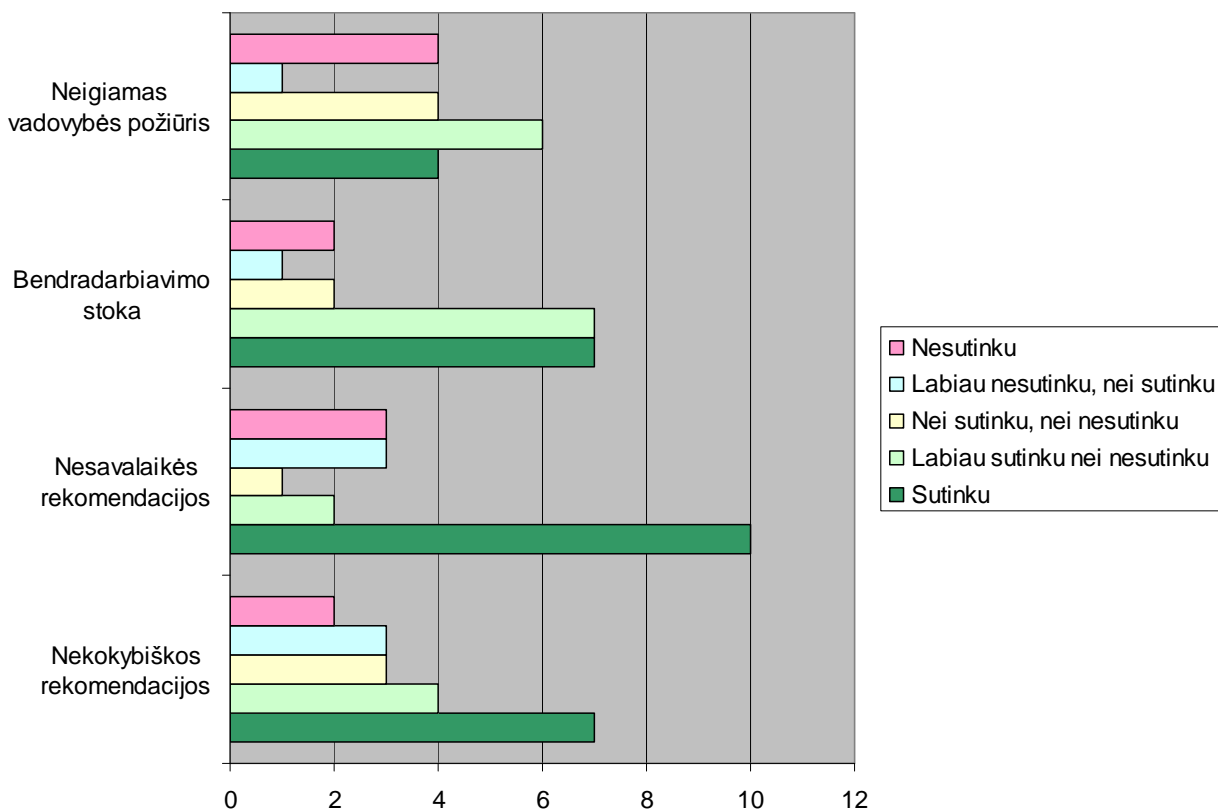
dalyviai nurodė, jog atliekama vertinimo rekomendacijų priemonių įgyvendinimo stebėseną, o ne kontrolę, nes kontrolės nėra numatyta teisės aktuose.

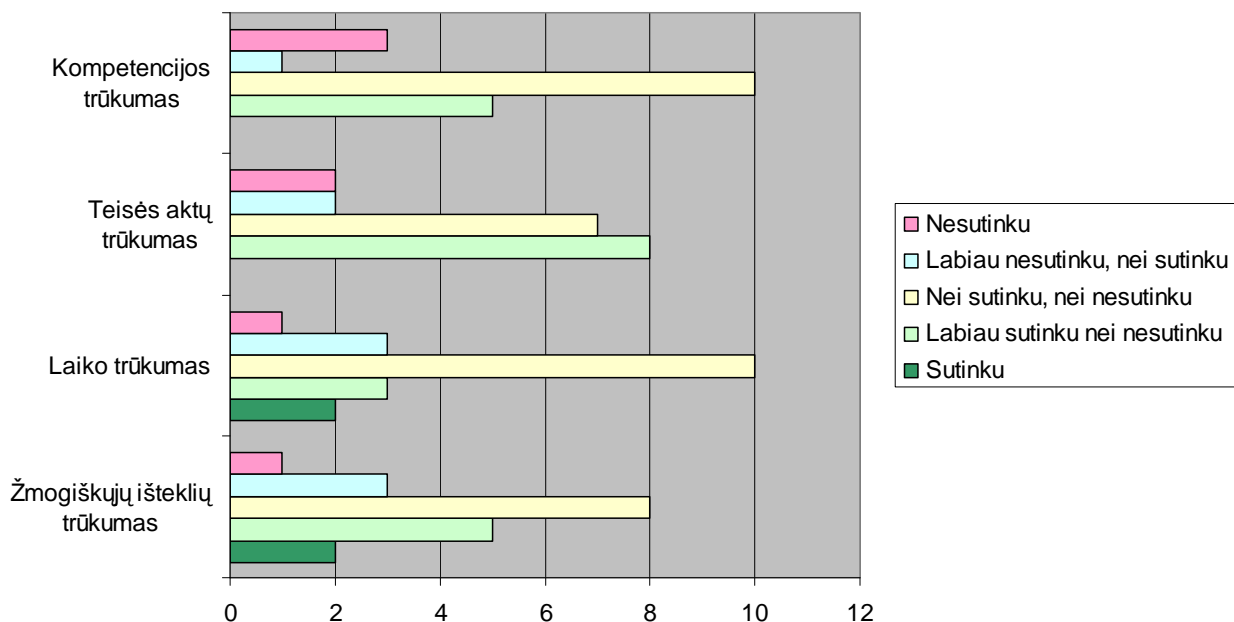
15 pav. Kaip atliekama vertinimo rekomendacijų priemonių įgyvendinimo kontrolė?

Apklauso dalyvių nuomone pagrindinės priežastys, kurios lemia vertinimo rekomendacijų neįgyvendinimą yra šios: nesavalaikės rekomendacijos, bendradarbiavimo stoka ir nekokybiškos rekomendacijos. Taip pat verta pažymėti, jog nemaža dalis apklauso dalyvių sutiko, jog prie to prisideda žmogiškųjų išteklių trūkumas bei neigiamas vadovybės požiūris (žr. 16 pav.).

16 pav. Kokios pagrindinės priežastys lemia vertinimo rekomendacijų neįgyvendinimą?

Panašią nuomonę išsakė ir Focus grupės dalyviai, papildomai pažymėdami, jog laiko trūkumas taip pat yra probleminis veiksnys horizontaliųjų (sisteminių) ir daug pastangų reikalaujančių rekomendacijų įgyvendinimui.

Atsakydami į atvirus klausimus, respondentai nurodė, jog vertinimo rekomendacijų neįgyvendinimą taip pat lemia „nerealios“ rekomendacijos, apimančios pernelyg didelius sisteminius pokyčius, taip pat tai, jog kai kurios pateikiamos rekomendacijos yra už ES struktūrinės paramos sistemos ribų.

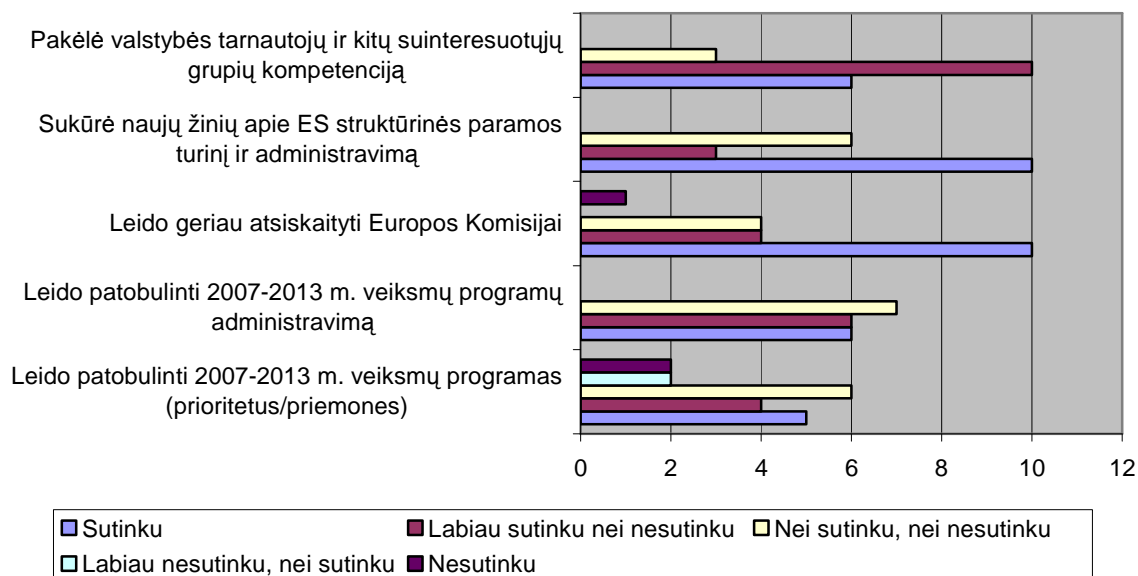
Lyginant su 2008 m. atlikto rekomendacijų įgyvendinimo vertinimo rezultatais¹³, galima būtų pažymėti, jog tuo metu kaip svarbiausi trukdžiai vertinimo rekomendacijų įgyvendinimui buvo įvardinti: didelis krūvis administruojant ES struktūrinių fondų paramą (42,9 proc.), laiko trūkumas (28,6 proc.) ir finansinių bei žmogiškųjų išteklių trūkumas (28,6 proc.). Šios priežastys nėra svarbiausios nagrinėjamu laikotarpiu kas mūsų nuomone, rodo teigiamus pokyčius žmogiškųjų išteklių planavimo ir paskirstymo, administruojant ES struktūrinę paramą, srityje.

Analizuojant vertinimo įtaką ES struktūrinės paramos panaudojimui, nustatyta, kad didžioji dalis respondentų pripažįsta vertinimo naudą ir teigia, kad vertinimai sukūrė naujų žinių apie ES struktūrinės paramos turinį ir administravimą, leido geriau atsiskaityti Europos Komisijai. Tačiau vyrauja skeptiškas požiūris, kad vertinimai leido patobulinti 2007–2013 m. veiksmų programas (žr. 17 pav.). Lyginant su 2008 m. atlikto vertinimo rezultatais¹⁴ būtų galima pažymėti, jog tuo metu tik 25,9 proc. apklaustųjų pritarė teiginiui, jog vertinimas sukūrė naujų žinių ir net 37 proc. apklaustųjų griežtai nesutiko su šiuo teiginiu. Tai rodo ne tik teigiamai pasikeitusį atsakingų institucijų požiūrį į vertinimą, bet ir geresnę vertinimų kokybę.

¹³ Viešosios politikos ir vadybos institutas, „Priežiūros rodiklio dėl vertinimo rekomendacijų pradinės padėties apskaičiavimas. Apklausos rezultatai“, 2008.

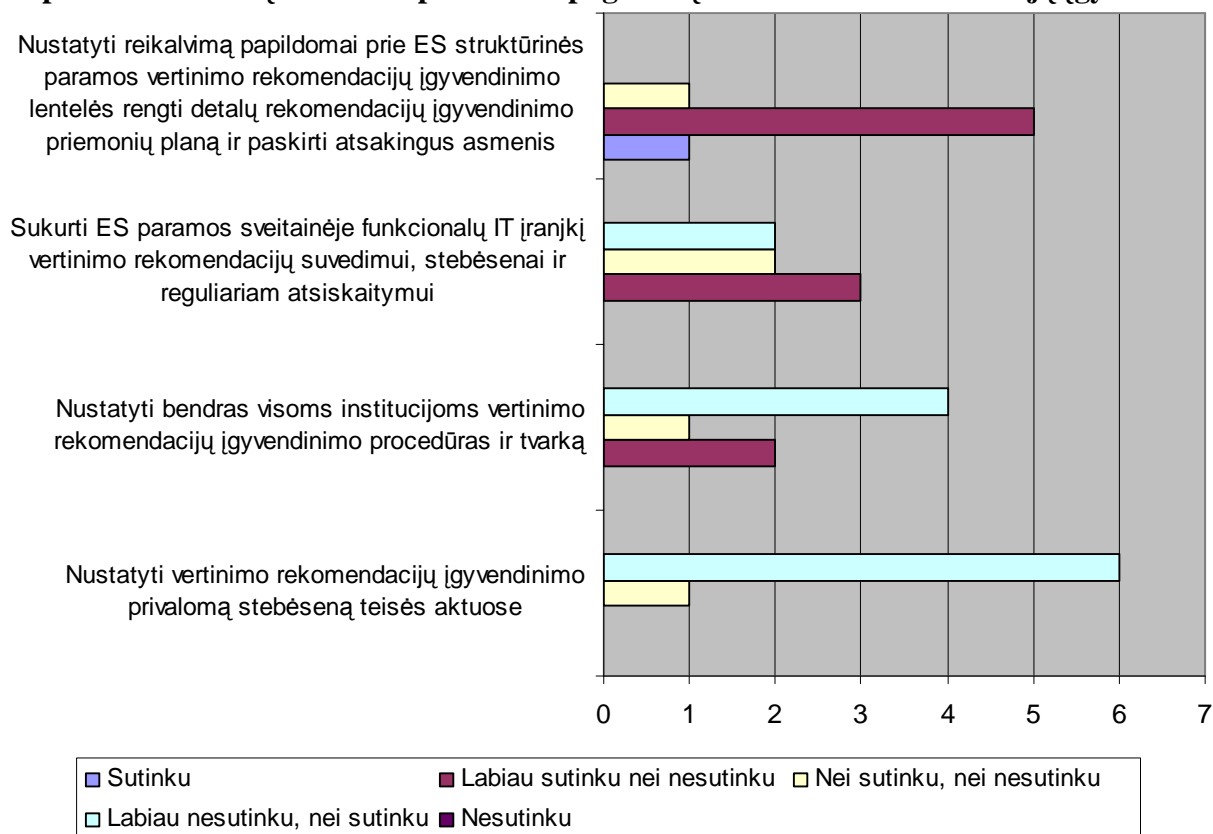
¹⁴ Ten pat.

17 pav. ES struktūrinės paramos vertinimo įtaka paramos panaudojimui

Šio vertinimo metu buvo analizuojamos ne tik priežastys, įtakojančios vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą/neįgyvendinimą, bet ir ieškoma sprendimų, galinčių patobulinti vertinimo rezultatų naudojimą.

18 pav. Kokios Jūsų nuomone priemonės pagerintų vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą?

Išanalizavę Finansų ministerijos organizuotos diskusijos su socialiniais ir ekonominiais partneriais medžiagą¹⁵, išskyrėme esminius pasiūlymus geresniam rekomendacijų įgyvendinimui ir pateikėme juos įvertinti Focus grupės dalyviams. Kaip rodo gautų rezultatų analizė, dauguma dalyvių neigiamai įvertino

¹⁵ Finansų ministerijos 2010-10-12organizuotos diskusijos „2009 m. suplanuotų ES struktūrinės paramos vertinimų rezultatai. Kaip įgyvendiname rekomendacijas?“ protokolas.

nuostata, kad būtų teisės aktuose nustatyta privaloma vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną (žr. 18 pav.). Buvo išsakyta nuomonė, kuriai pritarė dauguma dalyvių, kad vertinimai dažnai naudingi dėl analizės, dėl naujų žinių sukūrimo, o ne rekomendacijų. Vertinimas yra „savęs patikrinimas, siekiant pasitobulinti“ ir pats projekto vykdytojas turi būti suinteresuotas vertinimo rekomendacijų įgyvendinimu. Egzistuoja rizika, jog nustačius griežtą vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną ir atsiskaitymą, sumažėtų motyvacija imtis vertinimo norint pasitobulinti.

Tačiau dauguma dalyvių pritarė, kad atsakingos institucijos, išanalizavusios vertinimo ekspertų siūlomas rekomendacijas ir priemones joms įgyvendinti, turėtų savarankiškai pasirinkti rekomendacijų įgyvendinimo priemones (sudaryti veiksmų planus) ir paskirti atsakingus asmenis už jų įgyvendinimą. Focus grupės diskusijoje nebuvo plačiau diskutuota apie galimybę sukurti ES paramos svetainėje funkcionalų IT įrankį vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenai, bet 2010 m. spalio mėn. vykusioje diskusijoje¹⁶ atsakingų institucijų atstovai pasiūlė ir sulaukė daugumos pritarimo, kad privalomos „popierinės“ vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės¹⁷ būtų pildomos internetu. Tai supaprastintų lentelių pateikimo procesą ir sudarytų geresnes sąlygas vertinimų rekomendacijų stebėsenai.

3.5. Identifikuota geroji ir blogoji praktika

Kaip gerąją praktiką išskyrėme Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos vertinimo projektą „Mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų mirtingumo sumažėjimo paramą gavusiuose regionuose tyrimas“ (toliau – Projektas)¹⁸. Šio projekto priežiūrai ir įgyvendinimui buvo sudaryta Projekto valdymo grupė, kuri apsvarstė galutinę ataskaitą ir jai pritarė. Galutinė ataskaita buvo priimta pasirašant priėmimo – perdavimo aktą. Prieš priimant ataskaitą pateiktos rekomendacijos buvo apsvarstytos kartu su vertintojais. Rekomendacijų svarstyme dalyvavo ministerijos vadovybė (viceministras), departamento direktorius, kiti ministerijos specialistai bei socialiniai partneriai. Priimtos vertinimo rekomendacijos įvertintos pagal visus parametrus kaip kokybiškos. Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemonės apsvarstė atsakingų padalinių darbuotojai kartu su vertintojais. Institucija vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemones pasirenko pati, atsižvelgusi į vertintojų pasiūlytas priemones. Pažymėtina, jog vertinimo rekomendacijų įgyvendinimui buvo pasirinktos aiškios ir konkrečios priemonės (pvz. parengti Ūmių kardiologinių būklių pacientams paslaugų teikimo tvarkos aprašą). Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo planas patvirtintas sveikatos apsaugos ministro įsakymu bei pavesta kontrolė sveikatos apsaugos viceministrui pagal administruojamą sritį. Šiuo metu daugiau nei pusė (apie 60 proc.) rekomendacijų yra visiškai įgyvendintos. Apklausoje metu buvo teigiama, kad vertinimas leido patobulinti 2007–2013 m. veiksmų programas (prioritetus/priemones), leido geriau atsiskaityti Europos Komisijai, pakėlė valstybės tarnautojų kompetenciją.

Kaip blogąją praktiką pateikiame Lietuvos Respublikos finansų ministerijos atliktą vertinimo projektą „BPD 4.8, 4.9 ir 4.10 priemonių įgyvendinimo ir šių priemonių įgyvendinimo poveikio Lietuvos žuvininkystės sektoriui vertinimas“¹⁹.

Vertinimas buvo inicijuotas todėl, kad Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija nebuvo atlikusi BPD laikotarpio (kuris baigėsi 2009 m. gruodžio 31 d.) ex-post tipo vertinimo savo administruotose 4.8, 4.9 ir 4.10 žuvininkystės sektoriaus priemonėse, o šios informacijos reikėjo atsiskaitymui Europos Komisijai. Kadangi BPD ex-post tipo vertinimai buvo finansuojami iš 2007-2013 m. veiksmų programų techninės paramos lėšų, o Žemės ūkio ministerija nėra galimas pareiškėjas šiam finansavimui gauti, Finansų ministerija, kaip BPD vadovaujančioji institucija, ėmėsi iniciatyvos užpildyti trūkstamą informacijos spragą apie intervencijų poveikį ir atliko šį vertinimą.

¹⁶ Finansų ministerijos 2010-10-12organizuotos diskusijos „2009 m. suplanuotų ES struktūrinės paramos vertinimų rezultatai. Kaip įgyvendiname rekomendacijas?“ protokolas.

¹⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. 1K-016 .

¹⁸ Projektas įgyvendintas pagal 2009 m. ES struktūrinės paramos vertinimo planą, patvirtintą 2009 m. kovo 13 d. finansų ministro įsakymu Nr. 1K-062.

¹⁹ Projektas įtrauktas į 2009 m. ES struktūrinės paramos vertinimo planą, patvirtintą 2009 m. kovo 13 d. finansų ministro įsakymu Nr. 1K-062.

Buvo parengta kokybiška vertinimo ataskaita su rekomendacijomis, skirtomis Žemės ūkio ministerijai 2007–2013 m. laikotarpio ES fondų (EŽŪFKP ir EŽF) intervencijoms tobulinti. Tačiau Žemės ūkio ministerija visas vertinimo rekomendacijas atmetė kaip nepriimtinas. Kadangi 2007-2013 m. programavimo laikotarpiu EŽŪFKP ir EŽF lėšos yra administruojamos atskirai nuo ES struktūrinės paramos, Finansų ministerija turi ribotą galimybę įtakoti ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą.

Apibendrinant gerąją ir blogąją praktiką galima būtų išskirti tokias pamokas:

- 1) vertinimo rekomendacijų sėkmingo įgyvendinimo prielaida - realus vertinimo poreikis ir vadovybės palaikymas bei tinkamos ir aiškios vidinės procedūros;
- 2) siekiant, kad vertinimo rekomendacijos būtų sėkmingai įgyvendintos, būtina užtikrinti už vertinamą sektorių atsakingos institucijos aktyvų įsitraukimą ir nuosavybės jausmą nuo pat vertinimo pradžios iki pabaigos.

4. Vertinimo išvados ir pasiūlymai

Atlikto vertinimo metu nustatyta, kad 2007-2013 m. veiksmų programų techninės paramos prioritetų ES struktūrinės paramos vertinimo priemonėse numatytas rezultato rodiklis – 70 proc. priimtinių įgyvendinti rekomendacijų (gautų ir priimtų įgyvendinti rekomendacijų santykis), yra gerokai viršytas ir sudaro 86 proc., o kartu su priiartinomis iš dalies rekomendacijomis – net 97 proc. Tačiau vertinimo metu faktiškai užfiksuotas įgyvendintų vertinimo rekomendacijų skaičius yra žymiai mažesnis ir sudaro 34 proc. (46 rekomendacijos iš 133 rekomendacijų). Dėl neaiškių vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo procedūrų tokia informacija sistemingai nerenkama ir nefiksuoja, ypač įgyvendinant horizontalias ir kompleksines rekomendacijas, už kurių įgyvendinimą dažniausiai atsakinga Finansų ministerija.

Vyrauja centralizuotai (Finansų ministerijos) atliekami vertinimai, kurie turi savo privalumų ir trūkumų: dėl didesnės sukauptos vertinimo patirties Finansų ministerija gali geriau užtikrinti vertinimų kokybę (gera patirtis – naudojama vertinimo ataskaitų kokybės įvertinimo forma). Iš kitos pusės – ne visada užtikrinamas tinkamas ir aktyvus vertinamo sektoriaus (ar srities) atstovų įtraukimas į vertinimą nuo vertinimo planavimo pradžios iki pabaigos, kas apsunkina vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą.

Lyginant su 2008 m. atlikta apklausa, vertinimo ataskaitų ir rekomendacijų kokybė pagerėjo. Tai sietina su aiškesnėmis vertinimo ataskaitų priėmimo procedūromis (daugiausia priėmimo-perdavimo aktu), vertinimo ataskaitų kokybės įvertinimu pagal iš anksto nustatytą formą, beveik visais atvejais taikomu išankstiniu vertinimo rekomendacijų svarstymu. Tačiau vis dar išlieka vertinimo rekomendacijų aiškumo ir savalaikiškumo problema, ypač tai pasakytina apie paslaugų teikėjų siūlomas vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemones.

Vertinimo projektų vykdytojai nepakankamai dėmesio skiria vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo priemonių pasirinkimui – dažniausiai pasirenka paslaugų teikėjo pasiūlytas priemones, kurios ne visada sprendžia vertinimo metu nustatytas problemas ir identifikuotą riziką. Trūksta aiškesnio atskyrimo tarp vertintojų pasiūlytų rekomendacijų įgyvendinimo priemonių ir atsakingų institucijų priimtų veiksmų rekomendacijoms įgyvendinti..

Vertinimų teigiama įtaka ES struktūrinės paramos panaudojimui yra ta, kad vertinimo ataskaitos ne tik pateikė vertinimo rekomendacijas, pagrįstas atlikta analize, bet ir sukūrė naujų žinių, leido geriau pagrįsti sprendimus, kokybiškiau atsiskaityti Europos Komisijai. Tačiau vertinimai menkai prisidėjo prie 2007–2013 m. veiksmų programų tobulinimo.

Siekiant didinti vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą siūlome:

- rekomenduoti visoms už vertinimus atsakingoms institucijoms nustatyti aiškias vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo procedūras, aprašant jas procedūrų vadovuose ar vidinėse taisyklėse, bei paskirti atsakingus asmenis už rekomendacijų įgyvendinimą;
- siekiant užtikrinti geresnį vertinimo rekomendacijų savalaikiškumą ir aktualumą, į ES struktūrinės paramos metinių vertinimo planų sudarymo procesą aktyviau įtraukti tarpines institucijas ir Stebėsenos komitetą, patikslinant atitinkamų teisės aktų nuostatas; reikalauti labiau pagrįsti vertinimo poreikį ir rezultatų panaudojimą, patikslinant vertinimo poreikio paraiškos formą ir pildymo instrukciją.
- patikslinti ES struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės formą ir jos pildymo instrukciją, aiškiau apibrėžiant atsakingos už vertinimą institucijos vaidmenį ;
- Sukurti funkcionalų IT įrankį vertinimo rekomendacijų stebėsenai ir atsikaitymui www.esparama.lt svetainėje;
- Atliekant horizontalius, kompleksinius vertinimus, vykdyti intensyvesnę komunikaciją, iš anksto į vertinimo procesą įtraukti už vertinamą objektą atsakingus specialistus, naudos gavėjus, suinteresuotas institucijas, socialinius ekonominius partnerius. Aktyviau ir įvairesnėmis priemonėmis aptarti ir viešinti vertinimo rezultatus bei siūlomas rekomendacijas.

Literatūros sąrašas

1. Programavimo dokumentai, teisės aktai (aktualios redakcijos)

1. 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantį Reglamentą (EB) N. 1260/1999.
2. LR Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 789 "Dėl Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo".
3. LR Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 788 "Dėl Ekonomikos augimo veiksmų programos priedo patvirtinimo".
4. LR Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 787 "Dėl Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo patvirtinimo".
5. LR Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. 782 dėl "Dėl Techninės paramos veiksmų programos priedo patvirtinimo".
6. LR Vyriausybės 2008 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1225 „Dėl Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.
7. LR finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. 1K-154 “Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių įgyvendinimo“.
8. LR finansų ministro 2008 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. 1K-065 „Dėl 2008 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo.“
9. LR finansų ministro 2008 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. 1K-453 „Dėl 2009 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo.“
10. LR finansų ministro 2009 m. gruodžio 15 d. įsakymas Nr. 1K-445 „Dėl 2010 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo.“
11. LR finansų ministro 2009 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. K-016 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo poreikio paraiškos, Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo lentelės ir Pasiūlymų dėl metinio Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano keitimo formų patvirtinimo“.
12. LR finansų ministro 2008 m. sausio 15 d. įsakymas Nr. 1K-018 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos plano patvirtinimo“.

2. Metodiniai dokumentai

1. LR finansų ministerija kartu su VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas ir VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, „ES struktūrinės paramos vertinimas: metodinės gairės“, 2010 m. rugsėjis.
2. LR Finansų ministerija „Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo ataskaitų stiliaus vadovas“, Vilnius, 2008 m.

3. Kiti šaltiniai

1. Finansų ministerijos renginio „Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas“ protokolai, Vilnius, 2010 spalio mėn.
2. Viešosios politikos ir vadybos institutas, „Priežiūros rodiklio dėl vertinimo rekomendacijų pradinės padėties apskaičiavimas. Apklausoje rezultatai“, 2008 m.
3. www.esparama.lt

1 priedas

Igyvendintų ES struktūrinės paramos vertinimų sąrašas 2011-01-01

Eil. Nr.	Vertinimo planas	PROJEKTO PAVADINIMAS	Atsakinga institucija
1.	2008	Europos Sąjungos struktūrinių fondų poveikio bendrajam vidaus produktui vertinimas	FM
2.	2008	Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos pagal BPD įgyvendinimo suderinamumo vertinimas	FM
3.	2008	Lietuvos plėtros prioritetų 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu vertinimas	FM
4.	2008	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto 2 ir 3 uždavinių rezultato rodiklių įgyvendinimo vertinimas	VRM
5.	2008	Sanglaudos skatinimo veiksmų programos (toliau – SSVP) 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rodiklio „Pritrūkta privačių investicijų (mln. eurų)“ skaičiavimas	VRM
6.	2008	BPD 3.3. priemonės „Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra“ poveikio vertinimas	IVPK
7.	2008	2004-2006 m. ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos transporto sektoriui įvertinimas	SM
8.	2008	Ekonomikos augimo veiksmų programos įgyvendinimo rodiklių transporto sektoriuje skaičiavimas	SM
9.	2009	Kokybinis ir kiekybinis pasiektų Lietuvos 2004–2006 m. BPD tikslų ir uždavinių vertinimas	FM
10.	2009	BPD 4.8, 4.9 ir 4.10 priemonių įgyvendinimo ir šių priemonių įgyvendinimo poveikio Lietuvos žuvininkystės sektoriui vertinimas	FM
11.	2009	Valstybės projektų planavimo, taikomo įgyvendinant 2007-2013 m. veiksmų programas ir planuojant ES lėšas, tinkamumo ir efektyvumo vertinimas	FM
12.	2009	Pagal 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos strategiją įgyvendinamų veiksmų programų einamasis stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimas	FM
13.	2009	2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiųjų atrankos kriterijų vertinimas	FM
14.	2009	Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas	VRM
15.	2009	Mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų mirtingumo sumažėjimo paramą gavusiuose regionuose tyrimas	SAM
16.	2009	Sanglaudos skatinimo veiksmų programos informavimo apie aplinką priemonių stebėsenos rodiklių skaičiavimo metodikos parengimas ir jų pradinės situacijos nustatymas	AM
17.	2010	Baltijos jūros strategijos įgyvendinimo naudojant 2007-2013 m. ES struktūrinę paramą vertinimas	FM
18.	2010	Partnerystės principo įgyvendinimo, įsisavinant ES struktūrinę paramą, vertinimas	FM
19.	2010	EIB paskolos administravimo sistemos vertinimas	FM